

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

V. An denominationes extrinsecæ sint entia rationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

sed relatio rationis, diuisionis enim sēsus hic est: ens rationis aliud est priuatio rationis, aliud negatio rationis, aliud relatio rationis: ergo ex eo quod sint priuationes, & negationes reales, dum aliæ superflue priuationes, & negationes rationis, quæ sint mēbra diuisionis sub illo diuiso contenta, recte poterit consistere diuiso: nihil ergo huiusque contra prædictam diuisionem ex doctrina tradita actum est. Videndum modò an ex alio capite non constet diuiso, videlicet quia dantur entia rationis, quæ relationes non sunt, neque priuationes, aut negationes.

8 Sentio intellectum non solum fingere priuationem, negationem, & relationem rationis, sed etiam substantiam, quantitatem, & qualitatem, & reliqua omnia prædicamenta rationis, ita ut entia rationis per omnia prædicamenta vagentur, & sepe confingi ex entitatibus, ad diuersa prædicamenta pertinentibus, quis enim cohibere potest intellectum, ne apprehendat substantiam infinitam cum quantitate identificatam, & quantitatem identificatam cum actione & sic de aliis prædicamentis. Dices in his figmentis tantum fingi identitates extremorum, & hæc esse relationes, & ita omnia hæc figmenta ad relationem spectare. Contra: identitas, quæ fingitur inter hircum, & ceruum, cum hircocervus fingitur eo modo se habet in ordine ad intellectum fingentem respectu extremorum, ac se habet in re identitas realis animalis, & rationalis in ordine ad sua extrema, concipitur enim ficta illa, similis huic reali identitati: sed identitas inter animal, & rationale non est relatio realis: ergo identitas ficta inter hircum, & ceruum, non est relatio rationis. Sed quidquid sit de his entibus rationis compositis in entitatibus rationis, in quibus simplex entitas apprehenditur, Probatum nostra conclusio: Potest intellectus apprehendere Deum alium summè simplicem, & distinctum à Deo Optimo Maximo, qui nunc est, ut dicebam Punct. 2. sed Deus ille erit fictus, & tantum habens esse obiectiue in intellectu: ergo Deus ille erit ens rationis, & pertinet ad prædicamentum substantiæ rationis, seu quidquid sit de prædicamento, Deus ille erit substantia rationis. Similiter potest quis fingere præsentiam quandam, ex vi cuius possit entitas secundum easdem partes indiuisibiliter sumptas esse in eodem spatio circumscriptiue, & definitiue, & durationem aliam, ex vi cuius entitas daret simul in tempore præsentis, præteriti & futuro, & sic in omnibus aliis entitatibus innumera figmenta poterit intellectus comminisci. Defendunt hanc conclusionem ferè omnes Doctores, qui de hac re agunt. Legantur P. Soar. suprà n. 10. & P. Vasq. iam citatus n. 16. ubi asserit rationis substantiam reduci ad negationem, ut defendat diuisionem supra traditam entis rationis in priuationem, negationem, & relationem, & ibidem affirmat substantiam rationis non dici simpliciter substantiam, sed cum addito, quibus expressè concedit dari substantiam rationis. Adhærent Hurt. disp. 19. sect. 4. & Arriaga disp. 6. sect. 1.

9 Restat modò iuxta doctrinam traditam iudicium ferre de diuisione supra addita, de qua si quis dicat exactam non esse, facile se ab hac questione expediet, neque vllò poterit impugnari. P. Soar. P. Vasq. & alij plurimi substantiam, quantitatem, & alia similia entia rationis ad negationem reducunt, quia substantia rationis nihil aliud est quam negatio illius relationis, quæ fingitur cognita, non ut non esse substantiæ, sed ut esse substantiæ, seu substantia illa cuius est negatio. Si vera esset hæc doctrina, & ex hoc capite substantia rationis ad negationem posset reduci, similiter relatio rationis posset reduci ad negationem, & superflueret in diuisione membrum illud *relationis*, adæquatèque diuideretur ens rationis in priuationem, & negationem, neque aliqua esset specialis ratio, propter quam ens rationis in relationem, & non in substantiam, seu relationem rationis diuideretur. Respondet P. Vasq. disparere esse rationem de relatione rationis, ac de rationis substantia, quia licet intellectus faciat substantiam rationis, sicuti facit relationem, non tamen dicitur substantificare, sicuti dicitur referre media relatione rationis, quia munus intellectus est referre vnum ad aliud, non verò substantificare, neque qualificare. Non absque difficultate solutionem percipio: intellectus produciens relationem rationis non refert formaliter, sed actiue, media relatione producta, cuius munus est formaliter constituere relatum vnum ad aliud, quod cognoscit intellectus ita relatum, dum cognoscit relationem ipsam, quam facit: cum verò producit substantiam rationis,

Transiſc. de Ouedo, Philoſoph. Tom. 11.

cum munus substantiæ non sit substantificare, mirum non est intellectum producentem substantiam rationis formaliter non substantificantem non actiue non substantificare producendo talem substantiam, & non cognoscere aliquod subiectum substantificatum, etiam si cognoscat substantiam rationis, cum non cognoscat illam efficienitem subiectum, quod substantificet. Ex quo fit dici posse intellectum actiue referre producendo relationem rationis, & non actiue substantificare producendo rationis substantiam, quod impertinens omnino est: ut ens rationis potius in relationem, quam in substantiam rationis diuidatur. Poterit tamen dicere qualificare subiectum, cum illi qualitatem aliquam rationis impingat, cuius munus est qualificare formaliter: sic cum aliquid laudis, vel vituperij subiecto tribuimus, illud dicimus qualificare, & vulgari sermone dicitur *ſulano caſifico tal coſa*, quando rem illam laude, vel vituperio afficit. Neque assequor, cur relatio rationis simpliciter dicenda sit relatio sine vllò addito, & substantia rationis semper cum illo addito sit proferenda. Melius diuiso hæc cum P. Soar. & aliis explicari poterit de entibus rationis, quæ specialia in re habent fundamenta distincta ab illis, quæ omnibus entis rationibus sunt communia.

PUNCTUM V.

An denominationes extrinsecæ sint entia rationis.

DVplex est forma, vna absoluta alia respectiua; forma absoluta dicitur illa, quæ tantum respicit suum subiectum inhesionis, seu informationis: forma respectiua dicitur, quæ præter subiectum inhesionis, & informationis respicit aliud tanquam obiectum, terminum, vel principium, cui denominationem aliquam tribuit. Exemplum formæ absolutæ sit albedo, quæ subiectum denominet, & nulli alij denominationem aliquam tribuit: respectiua formæ exemplum sit visio, quæ præter subiectum, quod constituit videns, respicit obiectum, quod visum denominat. Item actio, quæ præter denominationem passivam, quam tribuit subiecto, principium effectiuium à quo procedit denominat efficiens, seu produciens, & terminum quem respicit productum constituit. Hæc formæ, quæ diuersa denominant subiecta non omnia intrinsecè afficiunt, sed respectu vnius dicitur hæc forma intrinseca, & respectu illius extrinseca appellatur, sic visio, quæ potentiam visivam videntem constituit, & obiectum visum respectu huius, extrinseca est, & intrinseca respectu illius, & actio transiens extrinseca est principio, quod constituit efficiens, & intrinseca subiecto, quod passum denominat. Ex his diuersis modis, quos habent formæ respiciendi subiecta intrinsecè, & extrinsecè duplex denominatio, quædam intrinseca, alia extrinseca, suboritur. Denominatio intrinseca dicitur illa, quæ oritur à forma intrinseca subiecto denominato, sicuti denominatio videntis, quæ oritur à visione intrinsecè afficiente subiectum quod denominatur videns. Denominatio extrinseca est illa, quæ oritur à forma extrinseca subiecto, quod denominatur, sicuti denominatio visi orta à visione extrinseca nimis subiecto albo, quod denominatur visum. Denominationes intrinsecas esse entia realia nullus ambigit, de extrinsecis sunt varia Doctorum placita.

Fuit opinio Durandi in 1. distinct. 19. q. 3. num. 7. & q. 6. n. 11. & disp. 33. q. 1. n. 10. asserentis omnes denominationes extrinsecas esse entia rationis. Durandum sequuti sunt omnes Thomistæ, cum quibus loquutus est P. Vasq. qui essentiam peccati, & aliorum, quæ extrinsecas denominationes important per entia rationis explicuit. P. Rub. tr. de ente rationis n. 2. quem alij sunt sequuti, asserit dari plures denominationes reales, sicuti esse dexterum, vel finistrum, esse verò cognitum, apprehensum, & alias huiusmodi denominationes, quæ procedunt à formis extrinsecis intentionalibus esse entia rationis.

Sentio cum P. Soar. disp. 42. citata, num. 10. Hurt. disp. 19. sect. 1. & aliis plurimis omnem denominationem extrinsecam proueniens à forma reali, siue physica, siue intentionali esse realem absque vlla mixtura entis rationis. Probo hanc conclusionem: Denominatio sumitur à forma dominante: ergo si forma est realis, denominatio erit realis. Probo consequentiam. Posita forma à qua procedit denominatio, & posito subiecto, quod dicitur denominatum, & quocumque alio figmento secluso, est subiectum denominatum

H h

denominatum, & existit totum illud, quod significamus per nomen, quo subiectum iam denominatum intendimus significare, v.g. per hæc nomina visum, apprehensum, cognitum, amatum: ergo hæc denominationes nullum important ens rationis. Probatur antecedens: Eo ipso quod datur hæc realis cognitio, quæ intrinsecè per se ipsam terminatur ad Petrum existentem, Petrus existens est cognitus: ergo secluso omni figmento datur denominatio cogniti procedens à cognitione reali. Secundo: Cognoscere & cognosci sunt relata: ergo eo ipso, quod ego cognoscam, Petrum, Petrus est cognitus à me sed Petrus est cognitus à me absque vlla fictione præcisè ex eo, quod datur cognitio, quæ intrinsecè, & per se ipsam ad Petrum terminatur: ergo absque vlla fictione Petrus est cognitus: ergo hæc extrinseca denominatio cogniti absque vlla fictione conuenit Petro.

4 Confirmatur: omne ens rationis debet in se includere aliquid, quod non sit entitas realis, sed denominatio Petri cogniti non includit aliquid, quod non sit reale: ergo non est ens rationis. Maior est euidens: Minorem proba: Petrum esse cognitum tantum dicit ipsum Petrum, & cognitionem istam, sed totum hoc est reale: ergo Petrum esse cognitum non est ens rationis, sed tantum dicit ipsum Petrum, qui cognoscitur, & cognitionem ex vi cuius cognoscitur. Adde entitatem, quæ cognoscitur importari materialiter, & formam, à qua procedit denominatio formaliter, quapropter etiam si entitas denominata aliquando sit rationis, dum forma sit realis, denominatio absolute dicitur realis, sic ens rationis à cognitione reali realiter denominatur cognitum, potest enim forma realis obiectum rationis afficere.

5 De denominationibus, quæ non procedunt à formis intentionalibus, & de aliis quibuscumque eadem ratione probatur, quia hoc corpus esse dexterum, & illud sinistrum tantum dicit hæc duo corpora habere tales præsentias reales, quibus positis alio quocumque siue reali siue secluso hoc corpus est dextrum, & illud sinistrum.

6 Non inficior has extrinsecas denominationes fundamentum aliquod præbere non cogens, sed inuitans intellectum imperfectè cognoscentem, ut fingat aliquid ens rationis, quia denominatio visæ ex modo significandi significatur instar alicuius intrinsecè, ex quo potest intellectus abstractivè cognoscens occasionem desumere ad apprehendendam vel iudicandam rationem visæ, non tanquam aliquid extrinsecum, sed tanquam quid intrinsecum, quæ ratione cognita denominatio illa terminans talè cognitionem erit denominatio rationis, quia apprehenditur ex parte obiecti cum aliquo prædicato repuganti, repugnat enim esse visum importare aliquid intrinsecè cum subiecto quod denominatur visum. Dicit ergo extrinseca denominatio apprehensa formaliter ut intrinseca ens rationis, sicut illud dicit animal rationale apprehensum ut rationale, si tamen ut extrinseca in se cognoscatur, etiam si instar formæ intrinsecè apprehendatur, non erit ens rationis, sicuti negatio apprehensa ut entitas positiva, & Angelus ut viuens corporeus sunt entia rationis, & entia realia dicuntur etiam si negatio instar rei positivæ, & Angelus instar rei corporeæ apprehendantur, dum ex parte obiecti negatio ut ens negatiuum, & Angelus ut ens spirituale appareat. Quæ differentia importetur per apprehensionem ex vi cuius res apprehenditur ut corporea & apprehensio ex vi cuius instar corporeæ apprehenditur, dixi Punct. 4 n. 3.

7 Obiicit P. Rub. hominem esse cognitum tantum est obiectivè in intellectu: ergo est ens rationis, & non reale. Proba tantecedens: esse cognitum, & esse obiectum sunt idem: Sed esse obiectum tantum habet esse obiectivè in intellectu: ergo esse cognitum tantum habet esse obiectivè in intellectu. Respondet Hurt. Homo qui est cognitus tantum habet esse obiectivè in intellectu, concedo. Deinde negat consequentiam, quia ens rationis non debet accipi reduplicativè in ratione cogniti, sed specificativè. Displicet solutio, quia obiectio non intendit probare hominem, qui cognoscitur esse ens rationis, sed hominem ut cognitum, seu denominatum cognitione esse ens rationis unde si concedatur hominè ut cognitum tantum habere esse obiectivè in intellectu arguens ex definitione ad definitum, legitimè inferet hominem ut cognitum esse ens rationis, & habebit intentum. Melius respondetur hominem ut cognitum ex ut cognitionis, quæ constituitur

cognitum si alia reflexa per accidens non accedat, adhuc non habere esse obiectivè in intellectu, tantum abest, ut hoc tantum habeat, quia homo ut cognitus dicit duo hominè ipsi, qui habet esse obiectivè in intellectu ex vi cognitionis, quæ constituitur cognitum, & dicit ipsam cognitionem quæ donec reflexè cognoscatur non habet esse obiectivè in intellectu, sed tantum habet effectivè, & subiectivè in intellectu, à quo efficitur, & in quo recipitur, ex quo fit hominem ut cognitum non habere esse obiectivè in intellectu quovisq; adueniat alia cognitio reflexa, per quam cognitio, ex vi cuius constituitur cognitum, sit obiectivè in intellectu, quia implicat hominem ut cognitum habere esse obiectivè in intellectu, quia illud habet cognitio, per quam constituitur formaliter ut cognitum: Quod si accedat illa cognitio reflexa ex vi cuius homo cognitum cognoscatur, & habeat esse obiectivè in intellectu, non illud habet tantum, sed etiam extra intellectum, totum, quod dicit concretum illud homo cognitum, habebit suum esse, quæ concretum illud nihil aliud dicit præter hominem, qui independentè ab intellectu suo esse habet, & cognitionem, quæ præter esse obiectivum, quod habet ab intellectu illam reflexè cognoscente, habet esse subiectivum, & effectivum in intellectu, qui ex vi illius constituitur cognoscens, à quo producit, & in quo recipitur.

Ad confirmationem respondeo obiectum communiter sumi materialiter pro termino cognitionis seu pro illo, quod cognoscitur, cognitum autem importare non solum terminum cognitionis, seu illud, quod cognoscitur, sed supra hoc addere cognitionem ipsam, iuxta quem modum accipiendi utrumque terminum, hæc prædicatio obiectum est cognitum est prædicatio accidentis de subiecto, quod ad illud supponitur, sicut ista Petrus est albus, in quo sensu obiectum tunc tantum habebit esse obiectivè in intellectu, quando sit ens rationis, ut cum cognoscitur hircoceruus, tunc autem etiam extra intellectum habebit esse, quando id, quod cognoscitur, est reale, sicuti cum cognoscitur homo, quia esse terminum cognitionis, quod nomine obiecti solet significari commune est enti reali, & rationis. Si tamen obiectum sumatur non pro ratione præcisè terminante cognitionem, sed pro concreto constituto ex hac ratione, & ex cognitione, quod conuenitur, seu est idem cum obiecto cognito, numquam poterit dici tantum habere esse obiectivè in intellectu, quia ex duobus, quæ dicit hoc concretum, subiectum, quod est terminus cognitionis, & formam, quæ est cognitio, hæc semper est realis, quæ habet esse subiectivè, & effectivè in intellectu, & subiectum aliquando est reale, aliquando rationis: ut patet in his duobus concretis homo cognitum, hircoceruus cognitus, quorum utraque forma realis, & subiectum prioris reale est, rationique posterioris subiectum.

Obiicies, Denominatio Creatoris aduenit Deo absque vlla forma reali, ergo non est realis, sed rationis. Respondet denominacionem creatoris aduenire Deo, adueniente creatione reali procedente à Deo tanquam à principio quæ sicuti extrinseca est illi, extrinsece Deum creatorem denominat.

PUNCTUM VI.

De causa creatæ entis rationis.

Notavit benè P. Soar. tantum posse disputari de causa efficiente entis rationis, quia cum non sit per se intentum à natura non habet finalem causam, si autem quis intenderet entia rationis fingere, posset ex parte hominis fingentis finalis causa assignari, quæ propriè esset causa lux iniectionis, & secundariò actus intellectus, quo ens rationis fingitur, valde tamen improprie, & remote respectu entis rationis ficti. Neque causa materiali, aut formali indiget cum tantum habeat esse obiectivè in intellectu, poterit tamen entis rationis materialis causa nimis improprie dici subiectum reale. cui ens rationis impingitur, & si hoc materia & forma ficta fingatur causam materiale, & formalem fictam habebit. Procedit tota difficultas de causa efficiente: De qua breuissimè.

PRIMA CONCLUSIO: Ens rationis fieri non potest per sensus externos. Docet hanc conclusionem P. Soar. disp. 54. sect. 2. n. 17 & Hurtad. disp. 19. sect. 5. §. 84. Probo facili: Sensus externus, v.g. visus (idem dico de aliis) non potest vagari extra suum obiectum colorem videlicet, & lucem